

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор НТУ, професор**

Дмитриченко М.Ф.

« _____ » _____ 2020р.

**ПРОГРАМА
комплексного державного іспиту
зі спеціальності на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра
спеціальність 051 «Економіка»**

Київ 2020

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державний іспит є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців у закладі вищої освіти.

Комплексний державний іспит передбачає атестацію майбутніх бакалаврів зі спеціальності 051 «Економіка».

Програма розроблена згідно з освітньою програмою «Економіка підприємства» і є основою для підготовки екзаменаційних білетів.

Програма передбачає визначення рівня підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „Бакалавр” зі спеціальності 051 «Економіка» з ряду дисциплін, передбачених навчальним планом:

- «Економіка підприємства»;
- «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»;
- «Проектний аналіз»;

Крім питань, які ввійшли до програми, студент повинен приділити достатню увагу розділам з гуманітарних проблем сучасності, політичних та соціальних закономірностей розвитку суспільства як в Україні, так і у світі.

Перед проведенням комплексного державного іспиту зі спеціальності на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра зі спеціальності 051 «Економіка» передбачається консультації для студентів, які організуються викладачами кафедр, що викладають вище перераховані дисципліни.

Комплексний державний іспит проводиться у письмовій формі.

Білет комплексного державного іспиту містить 3 питання за програмою комплексного державного іспиту.

Перевірку відповідей на запитання білету проводять члени екзаменаційної комісії, призначені за наказом ректора.

1. Питання з дисципліни «Економіка підприємства»

1. Головні задачі і мета діяльності підприємства.
2. Функції підприємства
3. Види підприємств та їх об'єднань.
4. Поняття, класифікація та структура основних засобів.
5. Види оцінки основних засобів.
6. Показники технічного стану та руху основних засобів.
7. Показники ефективності використання основних засобів.
8. Знос та амортизація.
9. Первинна, відновна та залишкова вартість.
10. Поняття, класифікація та структура оборотних засобів.
11. Показники ефективності використання оборотних засобів.
12. Норми та нормативи оборотних засобів.
13. Продуктивність праці як економічна категорія.
14. Показники продуктивності праці.
15. Розрахунок необхідної чисельності працівників окремих категорій.
16. Принципи організації заробітної плати.
17. Форми та системи оплати праці.
18. Організація оплати праці на підприємствах.
19. Фонд оплати праці.
20. Нарахування на фонд оплати праці та утримання із заробітної плати працівників.
21. Собівартість як економічна категорія.
22. Класифікація витрат.
23. Калькуляція собівартості.
24. Економічний зміст і функції ціни.
25. Види цін.
26. Підходи до формування цін.
27. Доходи, їх склад.
28. Показники рентабельності.
29. Прибуток, його види.
30. Напрями використання прибутку.
31. Загальна характеристика податкової системи України.
32. Загальнодержавні податки, збори та відрахування.
33. Місцеві податки, збори та відрахування.
34. Сутність інвестицій, їх види та характеристика.
35. Порядок розрахунку ефективності інвестицій на транспорті.
36. Оцінка ефективності капітальних вкладень підприємств.

2. Питання з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

1. Зміст та завдання економічного обґрунтування господарських рішень.
2. Основні функції економічного обґрунтування господарських рішень.
3. Характеристика основних прийомів економічного обґрунтування господарських рішень.
4. Сутність господарських рішень.
5. Ознаки господарських рішень.
6. Класифікація господарських рішень за ступенями невизначеності та унікальності, типом застосування критеріїв і часу вирішення завдань, стадією життєвого циклу та функціональною спрямованістю.
7. Класифікація господарських рішень за сферою дії, метою, масштабністю, організацією розробки, терміном дії.
8. Класифікація господарських рішень за ступенем складності, глибиною та часом дії, прогнозованою ефективністю, складністю реалізації.
9. Класифікація господарських рішень за ознакою управлінських функцій. Кількістю цілей, рівнем прийняття, напрямком вирішення та тривалістю періоду реалізації.
10. Класифікація господарських рішень за ступенем обов'язковості виконання, характером та способом прийняття, шириною охоплення, з погляду зумовленості та принципового підходу до варіантності.
11. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення.
12. Якість господарських рішень.
13. Показники якості прийнятого господарського рішення.
14. Основні умови забезпечення якості господарських рішень.
15. Ефективність господарських рішень, її види.
16. Основні перешкоди прийняття ефективного господарського рішення.
17. Основні умови прийняття ефективного господарського рішення.
18. Принципи оцінки ефективності господарських рішень.
19. Процес прийняття господарських рішень.
20. Елементи процесу прийняття господарських рішень.
21. Етапи та процедури процесу прийняття господарських рішень.
22. Характер рішень, що приймаються суб'єктами господарювання.
23. Моделі прийняття господарських рішень.
24. Ранжування умов прийняття господарських рішень.
25. Загальні закони управління людиною, що впливають на прийняття господарських рішень.
26. Закони інерційності людських систем, що впливають на прийняття господарських рішень.
27. Закони зв'язку із зовнішнім середовищем, що впливають на прийняття господарських рішень.
28. Соціально-психологічна та біопсихічні закони, що впливають на прийняття господарських рішень.

29. Методи розробки господарських рішень.
30. Аналітичні та статистичні методи розробки господарських рішень.
31. Статистичні та математичні методи розробки розробки господарських рішень.
32. Методи експертних оцінок оцінки господарських рішень.
33. Можливі критерії оцінки варіантів господарських рішень.
34. Підходи до обґрунтування та вибору господарських рішень.
35. Прогнозування господарських рішень.
36. Принципи прогнозування господарських рішень.
37. Принципи аналізу господарських рішень.
38. Методи аналізу господарських рішень.
39. Методи аналізу господарських рішень: метод порівняння та індексний метод.
40. Методи аналізу господарських рішень: балансовий метод та метод ланцюгових підстановок.
41. Методи аналізу господарських рішень: графічний метод та факторний аналіз.
42. Методи аналізу господарських рішень: функціонально-вартісний аналіз.
43. Методи аналізу господарських рішень: матричні методи.
44. Математичні методи аналізу господарських рішень.
45. Математичні методи аналізу господарських рішень: методи елементарної математики, класичні методи елементарної математики.
46. Математичні методи аналізу господарських рішень: статистичні та економічні методи.
47. Математичні методи аналізу господарських рішень: методи математичного програмування, методи дослідження операцій, методи економічної кібернетики.
48. Інструментарій методів аналізу господарських рішень.
49. Суть понять «невизначеність» і «ризик»
50. Сутність ризику і його функції
51. Підходи до класифікації ризику
52. Економічна суть ризику, об'єктивна та суб'єктивна його сторони
53. Якісний та кількісний аналіз ризику\Основні риси ризику. Причини його виникнення
54. Елементи теорії корисності для визначення типів людей за ставленням до ризику
55. Теорії «доміно» та «звільнення енергії» для розпізнавання ризику
56. Класифікація комерційних ризиків
57. Класифікація внутрішніх ризиків
58. Методи кількісного аналізу ризику
59. Страхування як спосіб зниження ризику. Ризики страхових компаній
60. Ймовірнісний підхід до оцінки ризику
61. Імовірність результату, очікуване значення, дисперсія як елементи вимірювання ризику. Відносні показники вимірювання ризику.
62. Методи розпізнавання ризику, загальні та специфічні

63. Інформаційна база аналізу ризику
64. Визначення втрат у виробничому підприємстві.
65. «Дерево рішень» як метод оцінювання ризику
66. Показники абсолютні, відносні і порівняльності рівнів ризику.
67. Побудова кривої ризику (процес, методи, для чого використовується).
68. Визначення гранично допустимого рівня ризику.
69. Метод експертних оцінок для вимірювання ризику
70. Метод оцінки фінансової стійкості (доцільності витрат)
71. Аналітичний метод оцінювання ризику
72. Диверсифікація підприємницького ризику.
73. Методи зниження економічного ризику
74. Теорія ігор для прийняття рішень в умовах ризику
75. Оцінка економічного ризику на основі аналізу фінансової діяльності фірми
76. Диверсифікація і хеджування як способи зниження ризику
77. Збір додаткової інформації як метод зниження ризику
78. Резервування коштів як метод зниження ризику
79. Метод аналогій для оцінювання ризику
80. Критерії прийняття рішень в умовах нейтрального середовища (ігри з природою)

3. Питання з дисципліни «Проектний аналіз»

1. Поняття проекту, його ознаки та властивості.
2. Класифікація проектів.
3. Оточення проекту та його учасники.
4. Життєвий цикл.
5. Оцінка витрат і вигод проекту. Альтернативна вартість капіталу.
6. Сутність методики нарахування складних відсотків. Фактори впливу на вартість грошей у часі.
7. Визначення теперішньої і майбутньої вартості грошових коштів, грошових потоків.
8. Визначення ставки дисконту при проведенні розрахунків ефективності проектів.
9. Види грошових потоків в проектному аналізі.
10. Показники, що використовуються для вимірювання цінності проектів.
11. Аналіз беззбитковості проекту.
12. Порівняння проектів на основі визначених критеріїв цінності проекту. Ситуація «з проектом» і ситуація «без проекту».
13. Поняття ризику проекту. Класифікація ризиків.
14. Цілі та завдання аналізу проектних ризиків. Якісний аналіз ризиків.
15. Заходи, що дозволяють знизити ризики проекту.
16. Сутність методів кількісної оцінки ризику проекту (методів аналізу сценаріїв та аналізу чутливості).
17. Методи врахування ризику в процесі прийняття інвестиційних рішень.
18. Зміст, мета та завдання маркетингового аналізу проекту.
19. Зміст, мета та завдання фінансового аналізу проекту.
20. Зміст і призначення прогностичних документів, що розробляються при проведенні фінансового аналізу проекту.
21. Вибір джерел фінансування проекту.
22. Оцінка фінансового стану і фінансових результатів підприємств за допомогою системи фінансових коефіцієнтів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Заголовок з екрану
2. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства.: навч. посібник / М.В. Афанасьєв. – К. : Ліра К, 2013. – 664 с.
3. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків, 2015. 300 с.
4. Бардиш Г.О. Проектний аналіз: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Г.О. Бардиш. – К.: Знання, 2006. – 415 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
6. Верба В.А. Проектний аналіз: [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / Верба В.А., Гребешкова О.М., Востряков О.В. – К.: КНЕУ, 2002. – 297 с.
7. Верба В.А. Проектний аналіз: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Верба В.А., Загородніх О.А. – К.: КНЕУ, 2000. – 322 с.
8. Воркут Т.А. Проектний аналіз. [навч. посіб. для студ.вищ.навч.закл.] / Воркут Т.А. – К.: Український Центр духовної культури, 2000. – 440 с.
9. Гетьман О.О.Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. / О.О.Гетьман, В.М. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
10. Герасимчук. Н.А., Мірзоева Т.В., Томашевська Т.В."Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків". Навчальний посібник. Видання 2-ге. Компринт. – Київ. – 2018. 37.3 др.ар
11. Герасимчук В.К. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків /
12. Герасимчук Н.А., Мірзоева Т.В., Томашевська О.А. – К.: ЦП «Компринт», 2014. – 335 с
13. Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко, І.М. Кирчата. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.
14. Донець Л.І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків:[навчальний посібник для студентів ВНЗ] / Л.І. Донець. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
15. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. - 3-є вид., перероб. та доп. - К. : КНЕУ, 2016. - 528 с.
16. Економіка підприємства: навч. Посібник / В.В. Козик, О.Ю. Ємельянов, О.Я. Загорецька, В.М. Мельник, О.І. Гудзь– Львів : Вид-во «Простір –М», 2014. – 406 с.
17. Економічний ризик: ігрові моделі: [навчальний посібник] / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко, А.В. Сігал, Я.С. Наконечний. За ред. В.В. Вітлінського. – К.: КНЕУ.2012. – 446 с.

18. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. / Т. А. Васильєва та ін. ; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. Суми, 2015. 208 с.
19. Іванілов О.С. Економіка підприємства: Підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с. Гавва В.М.
20. Збарський В.К. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків / Збарський В.К., Герасимчук Н.А., Мірзоева Т.В. – К.: ЦП «Компринт», 2012. – 320 с.
21. Лук'янова В.В. Економічний ризик: Навчальний посібник / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав, 2017. – 464с.
22. Мазаракі А. А. , Мельник Т. М., Генералов О. В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності: підручник. Київ, 2018. 312 с.
23. Матвійчук А.В. Аналіз і управління економічним ризиком: [Навчальний посібник для студентів вузів] / А.В. Матвійчук. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 224 с.
24. Митяй О.В. Проектний аналіз: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Митяй О.В. – К.: «Знання», 2011. – 311 с.
25. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: Підручник [Текст] / В.М. Гавва, Т.П. Раздимаха. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т „ХАІ”, 2008. – 272 с.
26. Проектний аналіз: навч. посіб. для студ.вищ.навч.закл. / [Рижиков В.С., Яковенко М.М., Латишева О.В. та ін.]. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 384 с.
27. Скрипник А.В. Економічний ризик та ризик в оподаткуванні / А.В. Скрипник. – Ірпінь, 2017. – 452 с.
28. Чевганова В.Я. Проектний аналіз: [навч. посіб. для студ.вищ.навч.закл.] / В.Я. Чевганова, В.В. Биба, А.С. Скрильник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 258 с.
29. Чорна М.В. Проектний аналіз: [навч. посіб. для студ.вищ.навч.закл.] / Чорна М.В. – Харків: Консул, 2003. – 228с.
30. Шигимага А.Ф. Проектний аналіз: [навч. посіб. для студ вищ. навч. закл.] / А.Ф. Шигимага, Н.В. Ільченко. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 320 с.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного транспортного
університету

професор М.Ф. Дмитриченко

« _____ » _____ 2020 р.

КРИТЕРІЇ **оцінювання комплексного державного іспиту**

Структура оцінки комплексного державного іспиту

Оцінка комплексного державного іспиту (за шкалою від 0 до 100 балів) складається із суми балів, виставлених екзаменаційною комісією в результаті перевірки письмової роботи студента, виконаної ним на комплексному державному іспиті, за відповіді на кожне з трьох питань білета.

Порядок оцінювання

Оцінка комплексного державного іспиту визначається у такому порядку:

- 1) виставляють бали за відповіді на кожне питання білета іспиту, виходячи із наведених нижче критеріїв оцінювання відповідей;
- 2) обчислюють оцінку за формулою:

$$O = \sum_{i=1}^3 B_i,$$

де B_i – кількість балів за відповідь на i -е питання.

Критерії оцінювання відповідей на питання

Кожна відповідь на перше та друге питання білету може бути оцінена у 33 бали або 0 балів, виходячи з наведених нижче характеристик відповіді.

Відповідь на третє питання білету може бути оцінена у 34 бали або 0 балів, виходячи з наведених нижче характеристик відповіді:

- за повністю розкритою відповіддю на питання та вірно виконане завдання студент одержує 26-33 бали за перше та друге питання білета або 26-34 бали за третє питання білета;
- якщо студент дав відповідь на питання і виконав завдання, допустивши не принципові помилки, студент одержує 21-25 балів;
- якщо у відповіді на питання не повністю розкрито сутність питання та допущені невірні тлумачення, студент одержує 1-20 балів;
- якщо студент не надав відповідь на питання, не виконав завдання, або виконав завдання з принциповими помилками – одержує 0 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Голова екзаменаційної комісії